

Hakikatin İzinde Bir Düşünür

ROGER GARAUDY VE TASAVVUF ANLAYIŞI

Feyzâ Tartan Uzun

Yayın No | Publication Number: 88

Kitap Adı: Hakikatin İzinde Bir Düşünür: Roger Garaudy ve Tasavvuf Anlayışı
Book Title: A Thinker in Pursuit of Truth: Roger Garaudy and
His Understanding of Sufism

Yazar | Author: Feyzâ Tartan Uzun | orcid.org: 0000-0002-4465-2225

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak 2026 | January 2026

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13.5 x 21

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 187

ISBN: 978-625-5959-87-4

E-ISBN: 978-625-5959-86-7

DOI: 10.70717/dta.9786255959867

Atıf Bilgisi | Cite as: Tartan Uzun, Feyzâ. *Hakikatin İzinde Bir Düşünür: Roger Garaudy ve Tasavvuf Anlayışı*, Bursa: DTA Yayıncılık, 2026.

1. Roger Garaudy | Roger Garaudy
2. Tasavvuf | Sufism
3. İslam Düşüncesi | Islamic Thought

Kapak ve Mizanpaj | Cover Design and Layout

Samet Torun - Ahmet Tunçdemir

Sertifika Numarası | Certificate Number: 74919

Yayıncı | Publisher: DTA Yayıncılık Bilişim Ltd. Şti.

Odunluk Mah. Akademi Cad. Zeno Business Center 2C/28 Nilüfer/Bursa

+90 507 227 1297 | bilgi@dtayayincilik.com.tr | www.dtayayincilik.com.tr

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Sertifika Numarası: 47479

Copyright © Bu Eserin bütün hakları DTA Yayıncılık'a aittir.

Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Copyright © All rights of this work belong to DTA Publishing. Without the permission of the publishing company, the whole or part of the book cannot be printed, published, reproduced or distributed electronically, mechanically or through photocopying.

Hakikatin İzinde Bir Düşünür

ROGER GARAUDY VE TASAVVUF ANLAYIŞI

Feyzâ Tartan Uzun

Bursa 2026

Yazar Hakkında / About the Author

Feyzâ Tartan Uzun

Ankara’da doğan yazar, Hacettepe Üniversitesi Kimya Bölümü’nü tamamladı. Çeşitli sağlık kuruluşlarında laboratuvar alanında görev yaptı. Daha sonra akademik ilgisini dinî ilimler ve özellikle tasavvuf alanına yönelterek Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde eğitim aldı. Aynı üniversitede tasavvuf alanında yüksek lisansını tamamlayan Uzun, hâlen Ankara Üniversitesi’nde tasavvuf düşüncesi üzerine doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Çalışmalarında insan, anlam, maneviyat ve modern dünyanın krizleri gibi temel meseleleri tasavvuf merkezli bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Born in Ankara, the author holds a degree in Chemistry from Hacettepe University and served in the laboratory field at various health institutions. Later, shifting academic focus to religious sciences -specifically Sufism- the author studied at the Ankara University Faculty of Theology. Having completed a master’s degree in Sufism at the same university, Uzun is currently pursuing doctoral studies on Sufi thought at Ankara University. In this work, the author addresses fundamental issues such as the human condition, meaning, spirituality, and the crises of the modern world through a Sufi-centered perspective.

*Hayatı,
bana ait olmaksızın bende olan bir gücün etkisiyle,
bir şiir gibi yaşamak...*

Garaudy

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	9
Giriş.....	13

Birinci Bölüm

ROGER GARAUDY: HAYATI VE ESERLERİ

1. Hayatı.....	25
2. Eserleri	30

İkinci Bölüm

ROGER GARAUDY VE DÜŞÜNCE DÜNYASI

1. Garaudy'nin Batı Algısı	39
2. Garaudy ve İdealizm.....	44
3. Garaudy'nin Ermiş Üstadı: Don Kişot	51
4. Garaudy'nin İnanç Dünyası.....	66
5. Garaudy ve Mistisizm.....	73

Üçüncü Bölüm

ROGER GARAUDY VE TASAVVUF

1. Garaudy'nin Etkilendiği Tasavvufî Şahsiyetler.....	83
1.1. Ebû Hamid Muhammed Gazâlî.....	83
1.2. Râbiatü'l-Adeviyye.....	94
1.3. İbn Arabî.....	98
1.4. Mevlânâ Celâleddin Rûmî.....	104
1.5. İbn Haldun	106
1.6. Feridüddin Attar	109
1.7. Rûzbihân Baklî	113
1.8. Ebû Saîd-i Ebû'l-Hayr.....	116
1.9. Şeyh Abdulkadir: İmanını Eylem Yapan Mutasavvıf Direnişçi.....	117
1.9.1. Emir Abdulkadir ve Tasavvufî Yönü	121
2. Garaudy'nin Tasavvuf Anlayışı	122
3. Garaudy'nin Tasavvuf ile Hristiyan Mistisizmi Karşılaştırması.....	132
4. Garaudy'e Göre İslâm'ın Tasavvufî Yorumu	140
4.1. Kelime-i Tevhid'in Tasavvufî Yorumu.....	141

4.2. İslam İbadet Esaslarının Tasavvufî Yorumu.....	144
4.2.1. Kâbe ve Hac İbadeti	144
4.2.2. Abdest	146
4.2.3. Namaz	147
4.2.4. Oruç	149
4.2.5. Zekât	150
4.2.6. Dua	152
4.3. Garaudy'nin Fatiha Suresine Tasavvufî Zaviyeden Yorumu.....	155
Sonuç ve Değerlendirme	163
Kaynakça.....	167
Ekler.....	177
Extended Summary	184

ÖN SÖZ

İslâm düşüncesinde insan, değeri sonradan kazanılan bir varlık değil; yaratılışı itibarıyla haysiyet ve şerefle donatılmış bir emanettir. Kur'an'da insanın yeryüzünde halife olarak konumlandırılması ona akıl, irade ve sorumluluk yüklenmesi bu ontolojik değerin açık göstergesidir (Bakara, 2/30; İsrâ, 17/70). Bu zaviyede insan ne yalnızca biyolojik bir varlık ne de toplumsal işlevlerine indirgenebilecek bir unsurdur; aksine varlıkla, anlamla ve ilâhî iradeyle irtibatlı olan bütüncül bir hakikat taşıyıcısıdır. İbn Haldun (ö.1406), yeryüzünün insanlık medeniyetinin beşiği olduğunu, bu medeniyetin nirengi noktasında ise insanın bulunduğunu söylemektedir. Ne var ki modern çağda insanın bu asli konumu giderek silikleşmiş, haysiyet ve anlam üzerine kurulu bu ontolojik çerçeve yerini parçalı ve indirgemeci yaklaşımlara bırakmıştır. İşte çağdaş dünyanın içinde bulunduğu kriz, büyük ölçüde insanın kendi hakikatinden, fitratına emanet edilen değerden ve varoluşuna anlam kazandıran ilâhî irtibat şuurundan uzaklaşmasının bir neticesi olarak belirlenmektedir.

Yaşam serüvenine ulaşılabilen en üst makamda başladığını kabul eden bir bakış açısından hareket edildiğinde, insanlığın bugün içinde bulunduğu durum kabul edilebilir görünmemektedir. İnsanlık, varoluş yolculuğunun manevî açıdan en problemlili ve en sarsıcı dönemlerinden birini yaşamaktadır. Bu içler acısı tablo, tarihçilerden toplumbilimcilere, filozoflardan sosyolog ve psikologlara kadar, insan ve toplum üzerine düşünen hemen herkes tarafından dile getirilmektedir. Nitekim Seyyid Hüseyin Nasr (d.1933) modern insanın kim olduğunu unuttuğu anda, yaktığı ateşle kendi ellerini de yaktığını ifade ederek bu krizin özünü çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır.

Günümüzde bu manevî kaostan insanlığı kurtarmaya yönelik çeşitli araştırmalar yapılmakta ve farklı çözüm projeleri geliştirilmeye çalışılmaktadır. İnsanoğlunun varoluş yolculuğuna zirvede başladığını ve geçirdiği tüm tarihsel evrelere rağmen yeniden bu zirveye ulaşması gerektiğini savunan düşünürlerden biri de Roger Garaudy'dir. Garaudy, bu fikri yalnızca dile getirmekle yetinmez; insanın ontolojik konumuna, tarihsel tecrübesine ve ahlâkî sorumluluğuna dayanan güçlü argümanlarla bu görüşünü temellendirir. Ona göre insan, yeryüzünde halife olarak yaratılmıştır ve bu halifelik, ona iyiliği emretme, insanlık birliğini tesis etme ve eşyayı hikmetle kullanma sorumluluğunu yüklemektedir.

Garaudy, insanı varoluşunun ilk ufkundan ve anlam doruğundan uzaklaştıran temel etkenin Batı tipi düşünme ve yaşama biçimi olduğunu ileri sürmektedir. Kendisi de Batı düşünce geleneğinin içinden yetişen birisi olarak meseleyi dışarıdan değil, içeriden bir bakışla ele almakta ve Batı'nın insanı her şeyin ölçüsü ve odağı hâline getirdiğini vurgulamaktadır. Ne var ki ona göre bu yönelim, insana hak ettiği ontolojik değeri ve şerefi kazandırmak yerine, onu ait olduğu aileden, toplumdan ve hatta içinde yaşadığı dünyadan koparan bir yabancılaşmaya sürüklemiştir. Garaudy, insanın yalnızca kendine hizmet eden enaniyetçi halden sıyrılıp, daha büyük bir bütünün parçası olduğu bilinciyle hareket etmeye başladığında, ferdî olduğu kadar kolektif bir kurtuluş imkânının da ortaya çıkacağını savunur.

Bu çerçevede Garaudy, Batı medeniyetini tarihsel bir "kaza" olarak nitelendirirken, insanlığın içine sürüklendiği mevcut karanlıktan çıkış yolunu ise İslâm'da bulur. Ona göre İslâm, yüzyıllar boyunca oluşmuş zengin bir birikimi bünyesinde barındırmakla birlikte, bu potansiyelin yalnızca muhafaza edilmesi değil, aynı zamanda hayatın içine taşınarak fiilî hâle getirilmesi zaruridir. Sadece kitaplar yazmak, yazılanları şerh etmek ve bunları teorik düzlemde tekrar etmekle sınırlı kalan bir İslâm anlayışının ne Kur'an'ın ruhuna

ne de hayatı boyunca mücadele ve aksiyonu önceleyen Hz. Peygamber'in (sav) örnekliğine uygun olduğunu ifade eder. Garaudy'nin düşünce dünyasında kutsal kitap, insanı yerinden kaldıran, harekete geçiren ve dönüştüren bir hitaptır. Ona göre İslâm, kelime anlamında barış; yüksek kalelerde münzevi bir inzivayla değil, hayata yön veren güçlü manevî hamlelerle tesis eder.

Garaudy'nin bu kendine has yaklaşımını, İslâmî ilimler içinde özellikle tasavvuf anlayışında da görmek mümkündür. O, tasavvufu ve mutasavvıfların hayat tarzını, kendi kişiliğinin farkında olmadan beslendiği bir irfan kaynağı olarak değerlendirir. Müslüman olmadan önce geçirdiği uzun yıllar boyunca ibadet ve iman ikrarı bakımından olmasa da ahlâkî tutum ve dünya karşısındaki mesafesi itibarıyla çağdaş bir mutasavvıfı andıran bir hayat sürmüştür. Hayatının gayesini, dünyaya ait fazlalıklardan el etek çekmek şeklinde özetleyen Garaudy, bu yönelişiyle tasavvufî hayata bilinçli bir tercihten ziyade varoluşsal bir sezgiyle dâhil olmuştur.

Garaudy üzerine yapılan çalışmaların büyük ölçüde onun filozof kimliği etrafında yoğunlaştığı, sosyoloji alanındaki araştırmaların ise sınırlı kaldığı görülmektedir. Elinizdeki bu çalışma düşünürü, şimdiye kadar müstakil biçimde ele alınmamış bir yönüyle, tasavvufu kurduğu derin irtibat üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Zira eserleri incelendiğinde Garaudy'nin düşünce dünyasını şekillendiren temel unsurların, tasavvuf ehlinin varlık ve insan tasavvuruyla büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Bu sebeple onun tasavvufa dair fikirlerinin, Garaudy'yi daha yakından tanımak isteyenler için ihmal edilmemesi gereken bir boyut olduğu açıktır. Bu çalışma ile söz konusu boşluğun doldurulması hedeflenmekte; aynı zamanda idealist, mücadelecî ve tavizsiz bir şahsiyet olarak Garaudy'nin daha fazla okunmasına ve anlaşılmasına katkı sunulması ümit edilmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkış sürecinde fikirleri ve yönlendirmeleriyle çalışmama değerli katkılarını sunan kıymetli

hocam Prof. Dr. Muhammet Mustafa akmaklıoğlu'na ok teŖekkr ederim. alıŖmamızın son kompozisyonunun oluŖturulmasında byk ilham kaynağı olan ve grŖme teklifini kabul edip sorularımızı can-u gnlden cevaplayan, Roger Garaudy'nin Trkiye'deki en tanınmıŖ arkadaŖı ve eserlerinin dilimize kazandırılmasında emek sahibi olan sayın Cemal Aydın'a Ŗkran ve hrmetlerimi sunarım.

Canmnlarım Zeynep Ecmel, Yusuf Ali ve Amine Hilal'e yolculuğuma eŖlik ettikleri iin sonsuz teŖekkrler. Gayret bizden, takdir ve tevfik Allah'tandır.

Feyz Tartan Uzun
Ankara-2026

EXTENDED SUMMARY

This book offers a comprehensive and systematic analysis of the views and understanding of Sufism developed by Roger Garaudy, one of the most influential Western intellectuals of the twentieth century who underwent a profound ideological and spiritual transformation culminating in his embrace of Islam. Rather than approaching Garaudy's turn to Islam merely as a personal religious conversion, this study situates his encounter with Sufism within the broader context of his lifelong search for meaning, truth, and a coherent vision of humanity capable of responding to the crises of modern civilization. Raised and intellectually formed within the framework of modern Western philosophy, Garaudy was deeply involved in ideological struggles, particularly during his engagement with Marxism and revolutionary thought.

Over time, however, he became increasingly critical of the reductionist tendencies of modern rationalism, materialism, and secular humanism, which he believed had stripped humanity of its spiritual depth and moral orientation. This intellectual dissatisfaction led him to explore religious traditions, mysticism, and ultimately Islam, where he found in Sufism a holistic and integrative worldview grounded in *tawḥīd* (divine unity). The book begins with a concise overview of Garaudy's life, intellectual development, and major works, highlighting the key moments that shaped his evolving perspective on religion, culture, and civilization. It then examines his general approach to mysticism and religion, clarifying how Garaudy distinguishes Islamic Sufism from other mystical traditions and why he rejects interpretations that reduce Sufism to mere emotionalism, escapism, or Eastern romanticism.

For Garaudy, Sufism represents neither withdrawal from the world nor a purely inward spiritual experience,

but rather a comprehensive conception of being, knowledge, ethics, and action rooted in the principle of divine unity. Central to this study is an in-depth analysis of Garaudy's understanding of Sufism through several thematic axes. These include the relationship between love and action, where love is not understood as passive sentiment but as a transformative force that demands ethical responsibility and social engagement; the connection between religion and society, in which Sufism is seen as a dynamic spiritual framework capable of shaping just and meaningful communal life; the sources of Sufism, which Garaudy firmly grounds in the Qur'an and the Prophetic tradition rather than in external mystical or philosophical systems; and the concepts of servanthood and worship, which he interprets as modes of conscious participation in the divine order rather than ritual formalism.

The study also explores the Sufi figures and traditions that influenced Garaudy's thought, particularly those that emphasize human dignity, moral responsibility, and the integration of spirituality with social action. By engaging with these influences, the book demonstrates how Garaudy's Sufi perspective enables him to articulate a powerful critique of modern narcissism, alienation, and the fragmentation of the self. From this viewpoint, the modern crisis is not merely economic or political, but fundamentally spiritual and anthropological. Given the vast scope of Garaudy's intellectual production, this research adopts a selective and focused methodology. Early works shaped primarily by communist ideology are excluded, while particular emphasis is placed on his later writings that directly engage with Islam and Sufism, especially those available in Turkish translation. This approach allows for a more coherent and contextually accurate understanding of Garaudy's mature thought.

Ultimately, this book aims not only to present Roger Garaudy's understanding of Sufism in a systematic and accessible manner, but also to reconsider the relevance of

Sufism as a living intellectual and spiritual tradition capable of addressing the moral, existential, and cultural crises of the modern world. In doing so, it positions Garaudy's Sufi thought as a significant bridge between Western critical philosophy and Islamic spiritual wisdom.

